

Bruksela, 16 lutego 2017 r.

List otwarty do Kolegium Komisarzy Komisji Europejskiej

Szanowni Komisarze,

w związku z tym, że Komisja Europejska wkrótce będzie badać odpowiedź Polski na wydane przez siebie Zalecenia z dnia 21 grudnia 2016 roku¹, które stanowią uzupełnienie Zaleceń Komisji Europejskiej (UE) 2016/1374² w sprawie praworządności w państwie członkowskim Unii Europejskiej, wyrażamy swoje poparcie dla oceny Komisji, że mamy do czynienia z systemowym zagrożeniem praworządności w Polsce.

Ocena ta, w połączeniu z obawami o istnienie „wyraźnego ryzyka poważnych naruszeń” polskiego Rządu w odniesieniu do wartości, o których mowa w artykule 2 Traktatu o Unii Europejskiej³, przede wszystkim do poszanowania praw człowieka, upoważnia Komisję do uruchomienia procedury przewidzianej w artykule 7 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE).

Rok temu, z zadowoleniem przyjęliśmy decyzję Komisji o uruchomieniu, po raz pierwszy od czasu jej powstania, unijnej procedury ochrony praworządności⁴ wobec Polski i zaangażowaniu się w dialog na temat reform mających wpływ na Trybunał Konstytucyjny. Poprzez uruchomienie procedury aż do jej trzeciego, a zarazem ostatniego etapu, Komisja pokazała swoje niesłabnące zaangażowanie w celu rozliczenia polskiego rządu z odpowiedzialności za jego ataki na praworządność.

Podzielamy ocenę Komisji odnośnie wspomnianych zmian legislacyjnych. Reformy miały negatywny wpływ na funkcjonowanie Trybunału Konstytucyjnego, podważyły jego legalność i poważnie zmniejszyły zdolność do skutecznego wykonywania swojego mandatu i funkcji podstawowego gwaranta praworządności w kraju. Naruszyły one również niezależność Trybunału i podważyły pewność prawną.

Niestety, Polska do tej pory nie wdrożyła zadowalających rozwiązań dla wspomnianych problemów. Zamiast tego, rząd Polski nadal przyjmuje ustawodawstwo kompletnie lekceważąc Zalecenia Komisji w sposób, który dodatkowo zwiększa zamiast naprawiać zidentyfikowane problemy.

Chcemy również podkreślić, że zmiany wpływające na Trybunał Konstytucyjny są częścią szerszej sekwencji reform, które osłabiają mechanizmy kontroli i równowagi oraz ograniczają prawa człowieka w Polsce. Od czasu kiedy obecny rząd doszedł do władzy w październiku 2015 roku, zostały wprowadzone reformy, które znacznie rozszerzyły uprawnienia władzy wykonawczej kosztem sądownictwa, podważając w ten sposób podział władzy, będący kluczowym elementem praworządności. Zintensyfikowały się próby ograniczania praw człowieka, w tym wolności słowa, wolności mediów, wolności zgromadzeń, prawa do prywatności oraz praw seksualnych i reprodukcyjnych, w szczególności prawa do aborcji, co stanowi źródło niepokoju. Mimo, iż reformy spotkały się z silnym sprzeciwem społeczeństwa obywatelskiego, reakcja rządu na protesty dodatkowo potwierdza jego determinację w celu uciszenia krytycznych głosów i utrzymania kontroli nad demokratyczną opozycją.

---

1 Komisja Europejska, Zalecenia Komisji z 21.12.2016 w sprawie praworządności w Polsce stanowiące uzupełnienie Zaleceń Komisji (EU) 2016/1374, C(2016) 8950 final.

2 Komisja Europejska, Zalecenia Komisji z 27.7.2016 w sprawie praworządności w Polsce, C(2016) 5703 final.

3 Artykuł 2 Traktatu o Unii Europejskiej: „Unia opiera się na wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. Wartości te są wspólne Państwom Członkowskim w społeczeństwie opartym na pluralizmie, niedyskryminacji, tolerancji, sprawiedliwości, solidarności oraz na równości kobiet i mężczyzn.”

4 Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady. Nowe ramy UE na rzecz umocnienia praworządności, COM(2014) 158/final 2.

W świetle powyższego popieramy ocenę Komisji, że ataki na Trybunał Konstytucyjny stanowią systemowe zagrożenie dla praworządności w Polsce, na które rząd Polski nie odpowiedział w zadowalający sposób. Nadal obserwujemy szersze ataki na wartości zapisane w artykule 2 Traktatu o Unii Europejskiej, które wykraczają poza ocenę Komisji Europejskiej w ramach procedury kontroli praworządności.

W związku z tym, że dialog z polskim rządem w ramach procedury kontroli praworządności okazał się nieskuteczny, pomimo dodatkowego ostrzeżenia w grudniu, a ponadto nie zapobiegł dalszemu podważaniu praworządności w Polsce, uważamy, że rekomendacja Komisji, aby uruchomić artykuł 7 TUE jest na tym etapie jedynym sposobem, aby kontynuować proces rozliczania Polski za nieprzestrzeganie zobowiązań wynikających z Traktatów założycielskich UE.

Konieczne dla Komisji jest zapobieżenie jeszcze większemu pogorszeniu się sytuacji. Wcześniejsze doświadczenia innych państw członkowskich, które stanęły w obliczu podobnych zagrożeń pokazały, że czas nie rozwiązuje problemów, lecz zwiększa ryzyko ich utrwalenia. Dalsze opóźnianie w zastosowaniu artykułu 7 TUE groziłoby podważeniem wiarygodności Komisji i stanowiłoby wskazanie dla innych państw członkowskich, że mogą one podważać wartości założycielskie, których zobowiązały się szanować, bez żadnej zdecydowanej reakcji ze strony UE.

Z drugiej strony, zastosowanie Artykuł 7 TUE stanowiłoby wyraźny sygnał dla Polski, innych państw członkowskich oraz opinii publicznej, że Komisja jest zaangażowana w obronę wartości założycielskich UE i że jest gotowa podjąć kroki konieczne do ich ochrony przed atakami.

Otworzyłyby to nowy etap, w którym zarówno polski rząd, jak i wszystkie instytucje UE będą musiały zmierzyć się z własną odpowiedzialnością za przestrzeganie tych wartości. Wreszcie, stanowiłoby wyraźny sygnał dla społeczeństwa obywatelskiego w Polsce, że Komisja stoi przy jego boku w walce o społeczeństwo, w którym szanowane są demokracja, praworządność, prawa człowieka i inne wartości chronione na mocy artykułu 2 TUE.

W związku z tym, że w ostatnich latach pojawiły się niepokojące tendencje zagrażające zasadom leżącym u podstaw otwartych społeczeństw, ważne jest, aby zachować czujność i przeciwdziałać wszelkim zagrożeniom, zanim będzie za późno. Ostatnie wydarzenia w USA przypominają nam, że zachowanie systemu opierającego się na skutecznych mechanizmach kontroli i równowagi jest niezbędne do zapewnienia ciągłości poszanowania tych wartości, które leżą u podstaw demokracji i praw człowieka na całym świecie.

Dlatego też wzywamy Komisarzy Komisji Europejskiej do powstrzymania Polski od odwracania się od wspólnych wartości założycielskich UE i podjęcia kolejnych kroków określonych w artykule 7 TUE.

W oczekiwaniu na odpowiedź, jesteśmy gotowi do dostarczenia wszelkich dodatkowych informacji.

Z poważaniem

Amnesty International

FIDH (International Federation for Human Rights)

Human Rights Watch

Open Society European Policy Institute

Reporters without Borders

List ten pozostaje otwarty do poparcia przez inne organizacje. Do momentu publikacji listu wsparły go następujące organizacje:

ANTERIS Fundacja Pomocy Prawnej

Pro Humanum - Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Stowarzyszenie Interwencji Prawnej

Fundacja Autonomia

Stowarzyszenie im. Profesora Zbigniewa Hołdy
Kampania Przeciw Homofobii
Sieć Obywatelska Watchdog Polska
Stowarzyszenie Pracownia Różnorodności
Fundacja Aktywności Lokalnej
Helsińska Fundacja Praw Człowieka
Instytut Prawa i Społeczeństwa
Fundacja im. Izabeli Jarugi-Nowackiej
Fundacja Panoptykon
Polskie Towarzystwo Prawa Antydyskryminacyjnego
Stowarzyszenie Projekt: Polska
Stowarzyszenie Queerowy Maj
Fundacja na rzecz Równości i Emancypacji STER
Stowarzyszenie przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii Otwarta Rzeczpospolita
Fundacja na Rzecz Różnorodności Polistrefa
Fundacja Trans-Fuzja
Fundacja Wolontariat Równości